

Mircea Crețu (Sabin) și Anca Alecsandru-Crețu (Silvia)

Teatrul Municipal

„Maria Filotti”

din Brăila

OSPĂȚUL SCAFANDRILOR

de Ilie Păunescu

Piesa nu este propriu-zis o reflectare a tumultuoasei, tulburătoare și nu de puține ori dramaticei existențe a constructorilor de pe unul din cele mai mari șantiere ale țării, hidrocentrala de la Porțile de Fier. Autorul nici nu-și propune acest lucru, deși acțiunea este plasată în aceste locuri și în aceste zile. Asistăm mai degrabă la *un proces al consecințelor* marii construcții: din necesități obiective un oraș se pierde înecat de ape, pentru a renaște altundeva, întinerit și priment firește; ineletrniciri care au însemnat o viață de om, devin brusc și dureros inutile, ca aceea a căpitanului de remorcher Aurel Secoșan. Și de astă dată, ca întotdeauna, ba poate mai mult ca altădată, și în orice caz altfel, cu sfișiere dar și cu luciditate, oamenii se desprind de trecutul

care-i leagă, pentru a păși în viitorul pe care ei înșiși l-au hotărât. E în drama fiecărui personaj al piesei — căci fiecare personaj poartă o dramă — e, zic, în drama fiecăruia prezent gândul scrutător că destinul lui, deși aparent nemilos, deși violent dramatic, îl duce cu o treaptă mai sus, către ceva mai adevărat, mai drept și mai bun. Și nu întâmplător personajele acestei piese fac un efort continuu să se înțeleagă — mai bine zis, nu numai pentru că autorul însuși cu fiecare scriere a sa ne-a arătat predilecția pentru analiza rece, detașată, a reacțiilor sufletești ale eroilor săi — ci ca o consecință logică a faptului că aceste personaje trăiesc o epocă distinctă în care individul se simte și *se știe* membru al unei mari colectivități conștiente de sine.

Dacă, din necesitatea de a înțelege mai bine lucrurile, desprindem din substanța densă (și din păcate, nu rareori înșelătoare) a piesei firul care dă continuitate acțiunii, trei personaje ne solicită cu osebire atenția: tînăra Silvia Muntean, inginerul Mihai Vladu și scafandrul Sabin Rotaru. Lucrurile par să-răcăcios de simple: Sabin o iubește pe Silvia, iar Silvia e îndrăgostită de Vladu, deși nici Sabin nu-i este indiferent. Dar lucrurile par numai simple, prizoniere ale unei știute scheme; pentru că intervine elementul nou, hotărîtor, definitoriu, pe care îl arătam la început: Silvia este îndreptățită să-l îndrăgească pe Vladu, pentru că Vladu este, cel

puțin în intenția autorului, un om de o structură deosebită, nu numai un inginer deosebit de capabil, dar un om care domiță cu farmecul, vitalitatea și capacitatea sa întreg imensul șantier. Sabin și Vladu sînt strîns legați unul de altul — o împrejurare deosebită i-a legat — și e în firea lucrurilor ca Sabin, care la rîndul lui o iubește pe Silvia, să nu deslușească în admirația nemărginită a Silviei pentru Vladu ceea ce ea crede a fi dragoste. E rolul Silviei să decidă : se va lăsa robită de adorația ei pentru Vladu, acceptînd, resemnată, o existență în umbra marilor lui preocupări și dăruiri, sau va răspunde dragostei mai adevărate, mai ome-nești, mai calme, a lui Sabin. Și după un examen lucid, nu fără conștiința dureroasei renunțări, Silvia îl alege pe Sabin, alături de care știe că va fi fericită. Un singur lucru nedumerește : de ce în literatura noastră dramatică, de ce și în cazul piesei lui Ilie Păunescu, ființe de speța lui Mihai Vladu sînt incapabile să dobîndească trăsături ome-nești, iubind, împărțînd iubirea, clădindu-și o meritată viață personală, de ce sînt într-atît mistuiți de idealul lor social încît, nesiliți de nimeni și de nimic, par a fi niște martiri moderni, ducînd o existență ascetă ? La această întrebare, logica rece, adesea impecabilă, a autorului, refuză să dea vreun răspuns. Sîntem, ca spectatori, de partea Silviei în opțiunea ei, dar ne întrebăm, firește, de ce un om de frumusețea morală a lui Mihai Vladu nu ar merita o dragoste pe măsura lui ? De ce rostul lui e doar să așeze viețile altora pe temelii noi, și trebuie să plătească împlinirea menirii sale cu prețul incalculabil al fericirii proprii ? Dincolo de țesătura de relații din piesă, deasupra complicatei construcții imaginate de autor, întrebarea stăruie.

Am convingerea că teatrul nu a greșit încredințînd regia spectacolului actriței Olga Tudorache. Ceva din forța clocotitoare, aspră și lucidă a personalității sale s-a transmis și reprezentației. Regizoarea a urmărit ca lucrurile, în tot dramatismul lor, să se desfășoare la o tensiune constant ridicată. Și nu e vina Olgăi Tudorache — deopotrivă regizoare și interpretă a unui rol — și nici a celorlalți interpreți, dacă pe parcursul spectacolului asistăm la căderi de tensiune, ei e răspunderea autorului care a propus o formulă de spectacol conștient și declarat convențional, intercalînd acțiunii propriu-zise intervenții ale actorilor, detașați de personajele lor, siliți să rostescă dese comentarii pe cit de inutile, pe atît de derutante. Eliberat de acest artificiu, de care s-a lăsat și regizoarea ispitită, spectacolul ar fi cîștigat fără nici o îndoială în claritate și cursivitate. Încredințată, cu îndreptățire, de capacitatea interpretelor de a izbui prin ei înșiși să dea viață spectacolului, regizoarea refuză alte rezolvări, cu excepția mai sus-amintită, concentrîndu-se asupra relațiilor dintre personaje și imaginînd un desen al mișcării simplu și sigur. Aproape nimic din substanța ideatică a piesei nu a

rămămas nevalorificat, și doar o singură eroare, după părerea mea, umbrește înțelesurile : în finalul spectacolului, Silvia și Sabin, înlănțuiți, sub privirile incremenite ale celor din jur, se înfășoară încet în voalul de mireasă ca într-un giulgiu. De ce ? Doar textul arată limpede că opțiunea Silviei, deși nu lipsită de un iz amar, nu e deloc, dar absolut deloc, (și autorul insistă asupra acestui lucru) o sfîșietoare, ireparabilă renunțare la fericire a nici unuia ; dimpotrivă.

Acea Aleksandra a interpretat-o pe Silvia cu deplină înțelegere a datelor caracterologice, cu sinceră emoție cînd a fost cazul și cu discretă eliberare de starea emotivă cînd se cerea să fie lucidă. Dar actrița va trebui, după părerea mea, să se preocupe de diversificarea mijloacelor ei, fiindcă, revăzînd-o după un timp, regăsim accentuate unele deprinderi proprii rutinei și vecine cu manierismul. Mircea Crețu, interpretul lui Sabin, a înfățișat un personaj zbuciumat dar stăpînit, cu mijloace pe care le scotocesc în progres, cu evidentă grijă pentru logica stărilor lui sufletești dar cu o prea sportivă sprinteneală pentru o „cîrțiță a apelor“ cum îl numește autorul. Cu stăpînire, cu măsură, interiorizat, dar parcă nu cu destulă strălucire și spiritualitate, a fost Ion Roxin, interpretul lui Mihai Vladu. Gheorghe Moldovan, actor impetuos, cu un glas puternic, dur, a construit personajul căpitanului de remorcher din trăsături aspre, aproape brutale, pe coordonatele rolului, și numai unele excese de fals dramatism, în momentele de tensiune, îl privează de o adevărată realizare. În roluri mai modeste, Virginia Veber și Nae Nicolae au făcut tot ce au putut sau ce li s-a cerut să facă. În sfîrșit, în personajul Marei, personaj redus la o mută participare în economia piesei, Olga Tudorache se impune prin tăceri mai grăitoare ca orice vorbe, reflectînd pe chipul ei, ca într-o oglindă măritoare, dramatismul faptelor la care e martoră.

Cu o mare economie de mijloace, utilizînd savant spațiul zgîrcit al scenei brăilene, Adriana Leonescu a creat un cadru cit se poate de potrivit desfășurării acțiunii.

Virgil Munteanu

